

uera panem post consecrationem, sed ipsiusmet Christi corpus.

Ad decimum dicendum: puerilem illud esse lusionem, atque vitiolum transitum a vocabulo ad rem ipsam. Equidem quod adinet ad nomen illud longe ante Synodum Lateranensem iv. auditum fuit apud Petrum Blesensem, (20) qui circa exitum seculi xii. obiit; Stephanum Episcopum Eduensem illi coetaneum, aliosque. Quid vero si nusquam ante eam Synodum eiusmodi vocabulum prolatum fuisset, nulli lectum? Recte usurpari noua vocabula ad nouos eliminandos errores euincunt voces nouae a Synodis Generalibus Nicaena et Ephesina consecratae, quas suis locis memorauimus. Et quidem, quod nos modo *Transubstantiationis* vocabulo explicamus, Veteres nomine *conuersionis*, *mutationis*, et *traselementationis* nominibus significasse cuique eorumdem opera peruoluant obuium est.

CAPVT IX.

Eucharistiae Sacramenti Minister ac necessitas constituntur.

Eucharistiam consecrare atque conficere ad solos Sacerdotes adinet.

Illam tamen nonnumquam extraordinarie dispensarunt Diaconi, minores Clerici, immo et ipsi Laici.

Eandem actu sumere necessitatis est, non *medii*, sed *praeccepti* diuini et ecclesiastici, quod solos adultos ratione pollentes obstringit.

Neque praeterea necessitas vlla diuinumque praecceptum cogit vt Laici sub vtraque specie communicent.

Demonstratur primo ex verbis ipsius Christi: instituens quippe hoc Sacramentum, Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebant, vt loquitur Synodus Tridentina, (1) ait: "hoc facite in meam commemorationem;" eisdem, eorumque in Sacerdotio suc-

(20) Epist. cxl. (1) Sess. XIII. cap. 1.

cessoribus praecipiens, vt panem et vinum consecrarent atque offerrent. At si hoc praecceptum, prout importat quidquid Christus fecit, scilicet non distributionem et communionem tantum, verum etiam consecrationem atque oblationem, ad omnes promiscue fideles pertinere, omnes proculdubio tenerent sacrificare et consecrare, quod nec haeretici ipsi audent proferre: ergo Eucharistiam consecrare, cet.

Demonstratur praeterea Traditione. Tertullianus siquidem sic loquitur: (2) carpens irregularem haeticorum disciplinam: "et laicis sacerdotalia munera iniungunt." Epiphanius quoque ait: (3) "neque Diaconis ecclesiastica regula concreditum est peragere Sacrificii Mysterium, sed ministrare tantum dum perficiuntur." Et Hieronymus haec profert: (4) "quis parietur, vt supra eos se tumidus Diaconus effrat, ad quorum preces Christi corpus sanguisque conficitur?" Habent similia alii Patres.

Demonstratur quoque propositio ex Conciliorum Statutis. Concillium etenim Nicaenum, ad comprimendam Diaconorum audaciam, qui Eucharistiam dispensare praesumebant, inquit: (5) "neque regula, neque consuetudo tradit, vt hi qui offerendi sacrificii non habent potestatem, his qui offerunt, corpus Christi porrigant." Et Lateranense iv. haec habet: "hoc Eucharistiae Sacramentum nemo potest conficere, nisi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus secundum clauas Ecclesiae." Comprobant et Synodi Ancyrana, Laodicensis, Arelatensis, Florentina, Tridentina, aliaque.

Demonstratur tandem hac ratione S. Thomae: (6) "ipse Sacerdos consecrat in persona Christi: ipse autem Christus, sicut consecrauit corpus suum in Coena, ita et aliis sumendum dedit: vnde sicut ad Sacerdotem pertinet consecratio corporis Christi, ita ad eum pertinet dispensatio."

Secundam propositionem haec commonstrant. Primum: constans est Patrum Traditio Diaconos ab Apostolis electos, vt habetur Actor. vi, Eucharistiae mediis in conuiuiis dispensandae praepositos fuisse: legitur enim: "considerate ergo, Fratres, viros ex vobis boni testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, quos constituamus super hoc opus;" hoc est mensarum ministerium, de quo superius loquitur Lucas fuerat.

(2) De Praescript. cap. 41.

(3) Haer. LXXIX.

(4) In Epist. ad Euangelum.

(5) Can. XVIII.

(6) III. Part. quaeest. LXXXIII. artic. 9.

Secundum : Martyr Iustinus testatur viguisse seculo ii. morem hunc in Oriente his verbis : (7) » distributio communicatioque fit eorum , in quibus gratiae sunt actae , cuique praesenti , absentibus autem per Diaconos mittitur. « Atque Concilium Nicaenum i. antiquam illam Orientalium praxim confirmat. (8) Eandem viguisse apud Latinos constat ex Apostolicis Constitutionibus Clementi Papae tributis , in quibus legitur : (9) » oblatione vero ab Episcopo aut Presbytero facta , ipse Diaconus dat populo , non tamquam Sacerdos , sed tanquam qui ministrat Presbyteris : « igitur ex Episcoporum Sacerdotumue delegatione id quondam Diaconi exequuti sunt.

Tertium : ex Ecclesiae insuper indulgentia minores etiam Clericos et alios sibi Eucharistiam administrasse priuatim probant Martyrologia Bedae , Adonis , Vsuardi , in quibus hanc historiam legitur : » Romae via Apia in coemeterio Callixti narale Sancti Tharsitii Acolyti et Martyris , quem Sacramenta corporis Domini defrentem Pagani quum reperissent , coeperunt disquirere quid gereret , « cer. Laicis praeterea id concessum olim , necessitate vigente , constat ex Dionysio Alexandrino , referente , (10) Eucharistiam Serapioni seni traditam fuisse a puero , quem ad eum Presbyter miserat. Constat quoque laicos sibi ipsis alias sacram Communionem impertitos fuisse ex vsu , qui persecutione vigente obtinuerat ; panem nempe consecratum e Sacerdotum vel Diaconorum manibus acceptum priuatas in domos deferendi , vt eo sacro cibo quotidie se munirent.

Tertiam propositionem haec probant : tritum apud Patres axioma fuit , ideo Christum voluisse , vt urgente necessitate , quilibet etiam laicus Baptisma , non Eucharistiam , conficere ac dispensare possit , quod illud , non autem ista , necessitate *medii* ad salutem necessarium sit.

Deinde : nullo Scripturae textu , nullo Traditionis loco , eiusmodi necessitas euinci potest : vnde Tridentinum sic loquitur , praesertim pro paruulis : (11) » eadem Sancta Synodus docet , paruulos vsu rationis carentes nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae Communionem ; siquidem per Baptismi lauacrum regenerati , et Christo incorporati , adeptam iam filiorum Dei gra-

(7) In Apolog. II.

(8) Can. xviii.

(9) Lib. viii. cap. 38.

(10) Apud Euseb. lib. v. Histor.

cap. 44.

(11) Sess. xxi. cap. 4.

» tiam in illa aetate amittere non possunt. « Quod et postea Decreto constituit. (12)

Praeterea : id Ecclesiam quouis seculo credidisse argumentum est firmissimum , quod abeunte in desuetudinem paruulorum communionem nullus Patrum scripserit denegari illis necessarium salutis remedium : quodque aliquando consueuerit Ecclesia negare Lapsis , etiam in exitu mortis , communionem sacramentalem , eo quod non sit Viaticum tam necessarium quam reconciliatio et absolutio.

Quod autem diuino et ecclesiastico praecepto ad eucharisticam Communionem Fideles teneantur , sic euincitur. Principio equidem , Christus non solos Apostolos , sed omnes omnino Fideles adloquebatur , dicens : » nisi manducaueritis , « cer. Ioann. vi. et , » hoc facite in meam commemorationem. « Matth. xxvi. Deinde , Patrum hoc fuit asseritum , neminem saluari posse , quin , in voto saltem implicito , Christi carnem manducet : quod votum exequi iure diuino tenetur ; proindeque Eucharistiam suo tempore recipere. Desumta est haec probatio ex S. Thoma. (13)

Insuper : praecepit Concilium Lateranense iv. (14) vt Fideles in Paschate Eucharistiam recipiant ; quem Canonem Concilium Tridentinum confirmauit : (15) igitur et ex Ecclesiae praecepto ad id Fideles tenentur.

Quarta propositio has habet probationes. Prima : ea tantum Communitio eucharistica necessaria ex praecepto est , quam constat ex Scripturis conferre vitam aeternam : at id de Communionem vnus tantum speciei legitur apud Ioannem cap. vi. verbis illis : » si quis manducauerit ex hoc pane , viuet in aeternum : « et , » panis quem ego dabo , caro mea est pro mundi vita : « atque , » qui manducat hunc panem , viuet in aeternum : « ergo.

Secunda : in Eucharistiae institutione illa tantum verba praeceptum proprie sonant , quae habentur Lucae xxii , et in i. ad Corinth. cap. xi. scilicet , » hoc facite in meam commemorationem : « alia vero , » accipite , sumite , bibite , « quae leguntur Matth. xxvi. et Marti xiv , potius verba distribuentis et inuitantis sunt , quam praecipientis ; vel si praeceptum continent , ad eos tantum spectat , qui praesentes aderant , nempe Apostolos , quos tunc constituerat Sacerdotes

(12) Can. iv.

(13) III. Part. quaest. viii. art. ii.

(14) Can. Omnis vtriusque sexus.

(15) Sess. xiii. Can. 9.

nouī Testamenti, et ad reliquos Sacerdotes: atqui verbis illis, »hoc »facite in meam commemorationem,« utpote absolute post Domini corporis distributionem prolatis, non praecipitur, vtriusque speciei distributio: ergo.

Tertia: nullus inter Christianos ante seculum xiv. adseruit, Communionem sub vtraque specie esse laicis iure diuino necessariam, priusquam Petrus Dresdii vtriusque speciei necessitatem intrudere conaretur: at inuersionem prorsus est in tantam caecitatem deuenisse Christianos omnes, ac in talem diuini praecepti obliuionem, propriaeque salutis contentum irrepsisse, si reuera sic praeceptum a Domino fuisset: ergo.

Quarta: posita necessitate eiusmodi, immotus omnino, constans atque fixus communionis sub vtraque specie vsus in Ecclesia fuisset: quod enim diuinam institutionem certo refert, eiusmodi vsum exigit: at non ita immotus, constans ac fixus fuit ille vsus pro laicis et clericis non conficientibus, quin primitiua Ecclesia pro locorum, temporum rerumque conditione illum immutauit: ergo. Etenim, licet ab Ecclesiae incunabilis ad xii. vsque seculum, laici atque clerici non conficientes passim sub duplici specie communicarint, vt ex Traditione colligitur; multis tamen in casibus maiores nostri Eucharistiam sub vna tantum specie dispensarunt; quemadmodum euincitur ex Serapionis senis exemplo, cuius supra meminimus.

Verum non exemplis solis id euincitur, sed ex firma antiquioris Ecclesiae praxi, qua solus panis, peracto sacrificio, ad morientium Viaticum seruaretur. Ita siquidem in veteribus monumentis legitur: nempe in Concilio Turonensi ii. (16) habito anno 567: in Gregorio Turonensi; (17) vbi et solius corporis mentio fit, non sanguinis; et non calicum, sed vel pixidum, vel vasorum, quae turrium aut columbarum speciem referrent, meminere.

Quinta probatio: si Communio sub duplici specie praecepta laicis et clericis non conficientibus a Domino fuisset, non fuisset penes Ecclesiae potestatem, calicis vsus, vel praecipere, vel prohibere: atqui sic factum ab Ecclesia scimus: siquidem, seculo v. iussi sunt apud Latinos cuncti Fideles vtramque speciem in publicis synaxibus sumere, lato a Gelasio Papa I. Decreto: (18) quod Leonis Papae I.

(16) Can. iii.

(17) Lib. i. miracul. cap. 86.

(18) Apud Gratian. de consecr.

dist. 2. cap. *Comperimus.*

admonitio praecesserat, (19) vt eicerentur ex Ecclesia, qui in publicis Synaxibus a calice temperant; quo facilius haeresis Manichaeorum deregeretur: atque vim illud Decretum obtinuit, quoadusque haeresis illa in Occidente euanit.

Post haec Ecclesia iustis de causis et rationibus adducta fuit, vt praeciperet, laicos atque etiam clericos non celebrantes, sub panis tantummodo specie communicare; anno quidem 1415. Decreto Concilii Constantiensis, et anno 1437. definitione Concilii Basileensis: iure quidem optimo omnique acquirate. Quum enim calicis vsus ex iis rebus sit, quae ad meram pertinent disciplinam, vt sat superque ostensum est, ab Ecclesia interdici posse, aduersus Nouatores Tridentina Synodus declarat: (20) potissimum, stantibus iustis causis et rationibus: nam vt ipsi Constantienses Patres inquit: (21) inualuerat iam ante seculi xiv. finem vbique apud Occidentales vsus vnam tantum speciem in publicis Synaxibus sumendi: vnde quum huiusmodi conseruado ab Ecclesia et Sanctis Patribus rationabiliter introducta et inuicissimè obseruata sit, habenda est pro lege.

Sed et incommoda ex illa communionem sub duplici specie peracta oriebantur, quae Ecclesiam ad eam interdicendam coegit: nempe periculum erat, ne pretiosus sanguis effunderetur; vix siquidem, prae communicantium copia, saltem solemnioribus festis, prae plurimorum senum, debiliū, rusticorum concursu, Diaconi, quantumcumque diligentiam adhibuissent, effusionem impedire poterant.

Eo tamen pacto interdixere, vt potestatem in Ecclesia agnouerint ad calicis vsus denuo concedendum: sic enim loquuti sunt: »consuetudo habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine »Ecclesiae auctoritate pro libito mutare.« Neque potestatem illam penes se existere Ecclesia existimauit tantum, verum et ea vsa est, indulgens laicis calicis vsus, etiam post memoratam definitionem: etenim ipsamet Basileensis Synodus illum vsus Morauis Bohemisque concessit, ea lege, vt sub qualibet specie totum adesse Christum faterentur; Germanis quoque indulgit Pius IV. ad prudentiam arbitriumque Episcoporum.

Licet tamen penes Ecclesiam haec sit potestas, haud expedire passim eiusmodi concessionem, plura euincunt. Et primo quidem, ex concessione Germanis facta abusus ille sequutus est, vt multi hoc

Tom. IIII.

Ooo

prae-

(19) Serm. iv. in Quadrag.

(20) Sess. xxi. cap. 2.

(21) Sess. xiii.

prae textu Iacobi lianam haeresim suscitarent; vt ob concessionem similem Bohemis factam a Martino V. pro Paschatis festo, medicus quidam Bohemus gloriosi cooperit, probatam tandem ab ipso Romano Pontifice illam haeresim: quapropter reuocatae illas concessionem statim fuere.

CAPVT X.

Haereticorum errores summam exhibet: argumentationes dissoluit.

Eucharistiae conficiendae ordinariam potestatem penes laicos etiam residere, Waldenses primum, deinde Lutherani adfirmarunt: quam insuper et mulieribus ipsis tribuere Marcionitae et Pepuziani: neque id valere dumtaxat, quum Presbyteri absentes sunt, verum etiam ipsis praesentibus.

Necessitatem deinde Eucharistiae eam esse Nouatores aiunt, vt nisi quis illam recipiat, salutem consequi non possit. Immo Albertinus, Dallaeus, alique Caluiniani Scriptorum, idem omnino ferme antiquis Patribus, Augustino praesertim, persuasum fuisse contendunt, nec aliunde fluxisse morem, qui diu in Ecclesia obtinuit, Eucharistiam infantibus ministrandi, quam ex communi et firmissima necessitatis huius persuasione. Fuit quoque hic error eiusdemque adseueratio quorundam Graecorum apud Arcudium. (1) Acerrimam subinde litem Nouatores inferunt de vtriusque Symboli Eucharistici perceptione, quam diuino iure omnibus necessariam esse decernunt, atque Romanam Ecclesiam impietatis ac tyrannidis damnant, quod laicis calicis vsum interdixit. Inuexisse errorem hunc Petrum Dresdium Pragae in Bohemia Ludimagistrum Aeneas Syluius narrat. (2) Hausit ab eo errorem Ioannes Hus, eique adhaesere sui Husitae; qui tamen in duas diuisi Sectas, Callixtini qui vocabantur, calicis vsum ad salutem necessarium contendebant.

Ipsius calicis necessitatem Carlosradius Ecclesiae Witembergensi persuasit anno 1521. Quod aegre ferens Lutherus, varia variis temporibus sentire Scriptis prodidit: vt hominem stultissimum agnoscere possimus. Nam communionem vtriusque speciei inter res indifferentes primo adnumeravit, inter ritusque reposuit ad diuinum cultum,

(1) Lib. iij. Concord. ca p. 40. (2) In Hist. Bohem. cap. 35.

tum et populorum salutem parum, vt loquitur, conferentes. (3) Non multo post suam ab Ecclesia defectionem scripsit, calicis concessionem non esse penes priuatum quemque Episcopum, sed penes solam Ecclesiam, et quidem in generali Concilio congregatam: quod tamen suum adserum diu non fuit, quin in aliud mutaret.

Lutherum Caluinus sequutus, adseruit: (4) » ex officina Diaboli prodiisse Constitutionem, quae dimidiam Coenae partem Dei populo vel furata est, vel eripuit: Symbolum nempe sanguinis, quod » laicis interdictum, clericis cessit in peculium. « Consensere haereticis nonnulli ex Graecis recentioribus, de quibus Arcudius, (5) ritum communicandi sub vtraque specie retinentes.

Opponunt itaque aduersus primam et secundam propositionem: omnes Fideles esse in noua lege Sacerdotes adfirmat in priore Epistola Petrus, et Ioannes in cap. I. Apocalypseos: ergo non ad solos Sacerdotes, quos sic vulgo nominant, pertinet, cer.

Deinde: Tertullianus haec profert: (6) » nonne et laici Sacerdotes sumus? Scriptum est, regnum quoque nos et Sacerdotes Deo » et Patri suo fecit: Differentiam inter ordinem et plebem constituit » Ecclesiae auctoritas, et honor per ordinis concessum sanctificatus. » Adeo vbi ecclesiastici ordinis non est concessus, et offers, et tinguis, et Sacerdos es tibi solus: » ergo.

Praeterea: saltem Diaconos habere ius ordinatum consecrandi euincitur ex Concilio Ancyrano, et ex Actis S. Laurentii: iubetur quippe ab ea Synodo, (7) Diaconos, qui Idolis sacrificarunt, in posterum » ab omni sacerdotali ministerio cessare, panem vel calicem » offerendi, vel praedicandi: » atque apud Ambrosium (8) ita Xystum ad Martyrium proficiscentem adloquutus est Laurentius: » ex » perire certe, vtrum idoneum ministrum elegeris, cui commisi » Dominici sanguinis consecrationem; » non dispensationem, vt legitur in Breuiario Romano: ergo.

Rursus: Diaconos calicem offerre Cyprianus adfirmat: (9) neque alio sensu verbum offerendi accipit, inquit Grotius, quam vt idem est, ac benedicere, gratias agere, consecrare: ergo.

Ad haec: sunt quoque praeclara nonnulla exempla, quae probant

Ooo 2

(3) In Epist. aduers. Reformat. Carolostadii.

(4) Lib. iv. Instit. cap. 17.

(5) Vbi supra cap. 50.

(6) In lib. de Exhort. Castitatis.

(7) Can. ii.

(8) Lib. i. Officior. cap. 41.

(9) In lib. de Lapsis.

bant competere laicis eandem facultatem: Frumentius enim laicus ad Indos vel Aethiopes ex Alexandria profectus, eos qui illum comederant, hortatus est, *eo more, quo sub Romano Imperio fieri solebat, et conuenire, et sacra celebrare*; vt Theodoretus narrat. (10) Quid simile Sophronius testatur, (11) de Monacho quodam laico, quem *verbis sanctae oblationis panes consecrasset* dicit. Milites insuper Bertrandi Guisclini, regnante in Gallis Carolo V, sese mutuo communicasse narrant illius aut proximi temporis Scriptores: igitur laicis competit etiam, cet.

Accedit: laicos, precatione adhibita, Synaxim a temporibus Apostolorum fecisse inter se, Erasmus indicat; (12) panem quoque in agro a Pastoribus consecratum, conuersum fuisse in carnem, scribunt Albinus Flaccus, et Honorius Augustodunensis. (13)

Postremo: in veteri Martyrologio ad diem pridie Kalendas Iunias legitur: »Romae Sanctae Petronillae Virginis. Haec fuit filia »beatissimi Apostoli Petri, quae post multa miracula sanitarum, quum »eam Flaccus Comes suo veller sociare coniugio, tridui inducias pos- »tulans, et cum Sancta Felicilla collactanea sua continuis ieiuniis et »orationibus vacans, tertio celebratis Dominicae oblationis Mysteriis, »mox vt Christi Sacramentum accepit, reclinans se in lectulo emis- »sit spiritum:« ergo et foeminae Eucharistiam consecrare valent.

Aduersus tertiam propositionem obicitur primo: Ioannis cap. vi. legimus hanc celebrem Christi sententiam: »nisi manducaueritis car- »nem filii hominis, et biberitis eius sanguinem, non habebitis vi- »tam in vobis:« atqui huius sententiae particula exclusiua nisi non minus vniuersalis est, quam ista, qua Baptismatis absoluta neces- sitas concluditur: »nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sanc- »to, non potest introire in regnum coelorum:« ergo.

Secundo: Augustinus adserit, (14) Pelagianos contendentes non posse infantes baptizatos adipisci vitam aeternam, disputare contra sententiam Domini dicentis: »nisi manducaueritis carnem Filii ho- »minis, non habebitis vitam in vobis, et contra Apostolicae Sedis »auctoritatem, vbi de hac ipsa re quum ageretur, hoc testimonium »adhibitum est euangelicum, ne paruuli non baptizati vitam posse ha- »bere credantur:« ergo.

Ter-

(10) Lib. II. Hist. Ecel. cap. 23.

(11) In Prato Spirit. cap. 25.

(12) In Ep. ad Cuthbertum Fostal.

(13) In Gemma Animae.

(14) Epist. cvi.

Tertio: Gelasius Papa colligit ex verbis euangelicis teneri Eucharistiae necessitate ipsos paruulos; causatus alioquin eos vita aeterna frustrandos: scribit enim: (15) »ipse Dominus Iesus Christus »coelesti voce pronuntiat: qui non manducauerit carnem, cet. Vbi »itaque neminem videmus exceptum, nec opus est aliquem dicere »paruulum sine hoc Sacramento salutari ad aeternam vitam posse »perduci:« ergo.

Quarto: tota Ecclesia duodecim prioribus seculis, et hac etiam aetate Orientalis, non modo adultis, sed etiam paruulis; Eucharistiam statim post Baptismum contulit: at praxim eam non ob aliud amplexa est, quam quod ei persuasum fuerit neminem absque Eucharistiae receptione salutem consequi posse: ergo.

Postremo: haec quartam propositionem infringere videntur. Primum: haec Christi verba Ioan. vi: nisi manducaueritis carnem Filii hominis, cet. iniungunt sub aeternae damnationis periculo carnis et sanguinis sumtionem, et quidem per duas actiones distinctas, esum scilicet et potum: si enim habuisset in animo Christus, vt per vnam dumtaxat actionem sumerentur, frustra hisce verbis nisi manducaueritis carnem Filii hominis, haec alia addidissent et biberitis eius sanguinem: atqui duplex illa actio, esus nempe et potus, exerceri non potest quum vnica species porrigitur: duplex ergo iure diuino fidelibus dispensari debet.

Secundum: haec alia Christi verba Matth. xxvi. bibite ex hoc omnes, complectuntur omnes omnino fideles, siue laici sint, siue clerici: ergo iure diuino omnibus omnino fidelibus praecipitur calicis vsus.

Tertium: Christus hisce verbis hoc facite, cet. Apostolis eorumque ad finem vsque seculorum successoribus praecipit, vt id deinceps agerent quod ipse peregerat, quum Eucharistiam instituit: at ipse tunc non vnam tantum speciem, sed duplicem distribuit: iniunxit igitur Apostolis eorumque in sacerdotali ministerio successoribus vt vtramque speciem fideli populo dispensarent.

Quartum: Christus cuique Fideli praecipit vt Eucharistiam sumeret, tamquam suae passionis Sacramentum; vt legimus Lucae xxii. et I. ad Corinth. II: atqui Eucharistia sub vna tantum specie non est Dominicae passionis Sacramentum seu signum, quum in ea nihil sit quod ambretur: ergo.

Quin-

(15) In Epist. ad Episc. per Picenum, cet. (15)

Quintum : qui Eucharistia sub vtraque specie reficitur , malus recipit augmentum gratiae , quam is qui vnica tantum specie donatur : nam primo nemo dixerit , calicis sumtionem Sacerdoti sacrificanti nulli omnino esse fructui : Deinde , plures e Schola Theologi contendunt plus gratiae percipi ex duplici specie , quam ex vna tantum : ergo.

Sed respondetur ad singula. Ad primum quidem primi ordinis dicimus : omnes in noua Lege Sacerdotes dici lata significatione , quatenus scilicet preces Deo offerunt , et spiritali gratia inunguntur ; vt alibi exposuimus.

Secundam hac via soluitur : loquutum fuisse Tertullianum de Sacerdotio late sumto , de quo et loquitur in libro ad Scapulam , (16) et in Apologetico. (17) Quidni vero si et de Oblatione Tertullianum accipiendum velint , quam persequutionis tempore fideles a Sacerdote consecratam in cryptas latebrasque deferrent , ibique maior natu minoribus distribuere , vel vnusquisque suis manibus accipere ? Facile id quidem capitur. Sed agnoscit ibidem Tertullianus speciale Sacerdotium , quod constituit *Ecclesiae auctoritatem* , cet.

Tertium nullius est momenti : nam Ancyrano Canone statuitur , *»Diaconos qui Idolis sacrificarunt , cessare ab omni sacro ministerio,«* quod est panem et calicem deferre : scilicet prohibuit eis est celebranti inseruire , et munera consecranda ad altare portare : vel etiam sanguinem ministrare : vtrumque siquidem *offerre* illud sonat ; vt et vtrumque a Diaconis exequutum esse constat : et postremum quidem exercuit Martyr Christi ac Xysti Diaconus Laurentius : neque illa verba *Dominici sanguinis dispensationem* , primi inuenerunt editores Romani : habentur enim in antiquissimis Mss.

Quarti solutio ex nuper dictis habetur. Cyprianum nempe adserere : Diaconos calicem offerre praesentibus coepisse , prout *offerre* idem est ac sanguinem ministrare ; quidquid Grotius inconsiderate nimis dixerit : offerendi siquidem et consecrandi potestatem Diaconis inesse Nicaena Synodus negat aperte.

Ad exem pla quinto loco adducta dicendum : nihil aliud Theodoretum adlatis verbis intellexisse , quam Conuentus Christianorum ad preces Deo offerendas : nam Rufinus , ex quo hanc historiam Theodoretus excrripsit , ait : (18) *»Frumentium negotiatoribus cum pietate educatis , qui eo nauigabant , persuasisse , vt conuenticula*

(16) Cap. II. (17) Cap. XXX. (18) Lib. I. cap. 9.

»per loca singula facerent , ad quae ritu Romano orationis causa confluerent.« Nam licet Act. XIII. atque apud Sacros Scriptores Lurgia proprie significet Sacerdotum ministerium et sacrificium , attamen vsurpatur quandoque ea vox ad illa significanda , quae habent cum sacrificio quamdam analogiam. In historia deinde a Sophronio narrata , si eam admittimus , contigisse maximum inauditumque miraculum constat : adeo vt laici deinceps non auderent consecrationis verba proferre : vnde legitur in eodem capite Prati spiritualis : *»tunc statuit Monachorum senior , vt nullus addiceret sanctae oblationis verba , nisi qui ordinatus ad hoc esset , neque passim ea quisquam diceret , quocumque tempore , absque loco consecrato.«* De militibus Bertrandi nihil aliud referunt ipsa scripta Grotii , quam eos Sacerdotibus destitutos loco Eucharistiae panem communem accepisse ; ipsi pani Sacramenti nomen adhibentes.

Ad sextum eandem adhibemus solutionem : nempe laicos Apostolorum temporibus communem panem loco Eucharistiae summisses ; quod vnum , neutiquam veram consecrationem illos fecisse Erasmus putat. Id ipsum de pane a Pastoribus in agro consecrato iudicamus : fuisse eum panem communem , non eucharisticum ; licet enim facta in eo commutatio in carnem admittatur ad Rusticorum verba ; non tamen attribuitur illa verborum virtuti , sed omnipotentiae Dei puilentis ipsorum audaciam.

Ad septimum dicendum : haud haberi in Martyrologio , quod ab ipsa Petronilla celebrata fuerint dominicae oblationis Mysteria. Habentur sane haec : *»factum est autem , vt trium dierum acceptum spatium Virgo sanctis ieiuniis et orationibus occuparet , habens secum sanctam Virginem Felicillam collectaneam suam in Dei timore perfectam. Tertio itaque die veniens ad eam Sanctus Nicomedes Presbyter celebravit mysteria Christi ; Virgo autem sanctissima mox vt Christi Sacramentum accepit , emisit spiritum.«*

Ad primum deinde secundi ordinis respondemus : Eucharistiae esum omnibus omnino , etiam paruulis , necessarium esse , non quidem actu et in re , sed in voto implicito quod in Baptismatis susceptione continetur , vt S. Thomas declarat. (19)

Secundum , et tertium eadem solutione enervantur : nempe Augustinum et Gelasium Christi verba de Eucharistia interpretatos fuisse , nec actu quidem recepta , sed in voto implicito , quod

(19) III. Part. quaest. LXXIII. art. 3.

in iis omnibus reperitur, qui per Baptismum mystico Christi corpore coniunguntur.

Quartum argumentum si valeret, probaret quoque Confirmationem necessariam necessitate *medii* esse ad salutem aeternam consequendam: etenim eam maiores nostri olim a Baptismate non seiungebant in Occidente; nec nunc temporis in Oriente separant. Respondemus tamen: de disciplina de qua argumentum, haec profert Synodus Tridentina: » vt enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita cerre » eos nulla salutis necessitate id fecisse sine controuersia credendum » est. « Probabilis autem illa causa non alia fuit, quam quod exploratum eis esset, paruulos Eucharistiae vi augmento gratiae sanctificantis donari.

Primum deinde tertii ordinis argumentum, nec Calvinistis, nec Huius, nec Lutheranis fauet. Non primis quidem; quippe qui ipsum Ioannis locum non accipiunt de Eucharistia, vt saepe obseruauimus; quod nempe sic intellectus locus ille, plusquam ipsi velint, *Orali* manducationi corporis Christi faueat. Nec fauet insuper posterioribus, quum corporalem illi praesentiam Christi in Eucharistia admittant; quum falsum omnimode sit praecipit eo loco, vt carnis et sanguinis Christi sumtio per duas actiones distinctas fiat: nam Christus ipse vni actioni, esui nempe, praecipuum effectum adscribit, ob quem Eucharistiam instituit dicens, *qui manducat hunc panem, uiuet in aeternum*. Hinc quamuis post iniunctam verbis illis manducationem, *nisi manducaueritis*, cer., haec alia addiderit, *et biberitis eius sanguinem*, quibus potus praescribi videtur; haud euincitur contrarium: nam particula *et* idem ac *vel* ibi valet; adeo vt is sit sententiae sensus; fidelis qui nec corpus meum ederit, nec sanguinem biberit, aeternam vitam non consequetur.

Secundum hanc solutionem habet. Axioma esse apud aduersarios maxime tritum, abstenuos, seu qui vinum haurire non possunt, nequaquam vniuersali illa sententia comprehendi; et tamen ab effectu Sacramenti non excludi. Itaque fateantur aduersarii oportet, terminum illum vniuersalem *omnes* restringi debere: atque ad eos quidem, ad quos restringendum esse docet Traditio; scilicet ad Sacerdotes solos.

Tertio hoc pacto occurrimus: nec ipsis quidem ministris praecipisse Christum, vt totum agerent, quod actum est. Etenim Eucharis-

ristiam coenatis distribuit; nec iniunxit tamen vt post Coenam tantum dispensaretur: acceptum de mensa calicem sibi ipsis distribuisse Apostoli videntur, secundum illa Christi verba Lucae xxii: *et accepto calice gratias egit, et dixit: accipite; et diuidite inter vos*: nec tamen laici eum sibi ipsis possunt porrigere. Itaque adserendum est, ex Ecclesiae vsu debere disci quanam ex iis quae in vltima Coena peracta sunt, Christus praeceperit, quanam vero ministrorum prudentiae permiserit: docemur autem perpetuo Ecclesiae vsu calicem non semper laicis fuisse portectum; proindeque concludendum ministros non teneri iure diuino, vt laicis calicem dispensent.

Ad quartum dicimus: vnaqualibet in indiuiduo specie Christi passionem adumbrari; quum vnaquaeque peculiariter consecratur benedictione: nam verba quibus seorsim consecrantur, sunt gladii spiritualis ad instar, quo Christi corpus et sanguis a se ipsis mystice separantur.

Quintum hac via soluere placet: non augeri gratiam ex calicis sumptione, quae iam per panis consecrati comestionem producta supponitur; quod nempe, et esus, et potus vnam tantum refectionem spiritualem, et significant, et constituent. Vini quippe species, quam in sacrificio Sacerdos sumit, se habet respectu gratiae producendae, sicut eiusdem vini guttula sumta post aliam.

CAPVT XI.

De Eucharistia vt Sacrificium est agitur.

Eucharistia est veri nominis Sacrificium.

Quod quidem vere propriatorium est, ac pro viuus et defunctis sancte in Missa offertur.

Sacrilege itaque Nouatores Missarum priuatarum vsum damnant; in quarum etiam caeremoniis nihil est non maxime sanctum et pium.

Demonstratur prima proposito ex Scripturis: Christus siquidem in vltima Coena sic Apostolos suos adloquutus est Lucae xxii: *hoc facite in meam commemorationem*: at ipse verum et proprie dicitur
1 om. IIII. Ppp tum

tum obtulit Sacrificium, vt alibi demonstratum est: ergo iussit vt idem Sacrificium offerrent; proindeque veri nominis Sacrificium offerunt Eucharistiam consecrantes. Deinde: Malachiae cap. i. sic Deus loquens inducitur: »non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, et munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim »Solis vsque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus; et »in omni loco sacrificatur et offertur nomini meo oblatio munda: quia »magnum est nomen meum in gentibus; dicit Dominus exercituum: « quae verba vnanimis Patrum consensus perpetuo de Eucharistia interpretatus est.

Praeterea: Paulus in i. ad Corinth. cap. x. ait: »videte Israel »secundum carnem; »nonne qui edunt hostias participes sunt altaris? »Sed quae immolant gentes, doemonis immolant, et non Deo: non »lo autem fieri vos socios doemoniorum: non potestis calicem Domini bibere, et calicem doemoniorum; non potestis mensae Domini participes esse, et mensae doemoniorum: « at nisi Eucharistiam Paulus verum Sacrificium censuisset, inepta fuisset eius argumentatio vt ab idolorum culu Corinthios abstraheret: ergo.

Demonstratur eadem propositio ex Conciliorum auctoritate. Concilium Ephesinum i. inquit: (1) »sanctum ac viuificum, incrementumque in Ecclesiis peragimus Sacrificium, corpus quod proponitur, similiter et pretiosum sanguinem, non communis, nobisque similis hominis cuiuspiam esse credentes, « cer. Leguntur his consona in Synodo Oecumenica Chalcedonensi, et in Toletana xii.

At apertius prae reliquis omnibus loquitur Tridentina Synodus, aens: (2) »haec (scilicet Eucharistia) illa oblatio munda est, quam »Dominus per Malachiam nomini suo, quod magnum futurum erat »in gentibus, in omni loco offerendam esse praedixit, et quam non »obscure Paulus innuit Corinthiis scribens, non posse eos qui participatione mensae doemoniorum polluti sunt, mensae Domini participes esse, per mensam altare vtrouique intelligens. « Et rursus: »Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum constitutum declarans (Christus) corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit, et sub eorundem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebat, »vt sumerent tradidit; et eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus vt offerrent praecipit per haec verba: *hoc facite*, « cer.

(1) In Declarat. xi. Anathemat. 2. (2) Sess. xxii. cap. 1.

Dei

Demonstratur quoque propositio ex Patrum Traditione. Etenim Cyprianus non solum ait Christum fuisse Sacerdotem, et obtulisse hoc idem quod Melchisedech obtulerat, id est, panem et vinum, sum scilicet corpus et sanguinem; sed etiam dicit: (3) »si Iesus Christus »Dominus et Deus noster, ipse est Summus Sacerdos Dei Patris, et »sacrificium Patri seipsum primus obtulit, et hoc fieri in sui commemorationem praecipit, vtique ille Sacerdos vice Christi vere fungitur, qui id quod Christus fecit imitatur, et Sacrificium verum »et plenum tunc offert in Ecclesia Deo Patri, « cer. Augustinus haec habet: (4) in Altari corpus Domini offertur, sanguisque Christi pro »peccatoribus effunditur. « Basilio praeterea, Chrysostomo, ac aliis, qui Liturgias scripsere, persuassum omnimode fuit Eucharistiam esse verum Sacrificium; quippe qui in iis Liturgiis oblationis, immolationis, sacrificii, Sacerdotum, Altarium, sacrorum vasorum milites meminerint. Idem quoque ratum fuit toti Ecclesiae Graecae, quae a mille annis et amplius ad earum Liturgiarum normam diuino celebrationem exigit. Idem pariter crediderunt Latini, qui quum saecula obirent saeculis vii. ix. et x. O. dine Romano utebantur.

Demonstratur insuper ex praescriptione. Inconfesso enim est vii. saeculo totam Ecclesiam Occidentalem credidisse, Eucharistiam esse verum Sacrificium: tunc siquidem eodem Canone utebantur, quo iam temporis vitur: ergo prius eundem articulum profitebatur; quum adsignari non possint Auctores, qui nouum, vt aduersarii aiunt, Dogma in Ecclesia inuenerint.

Secundam propositionem haec probant: Lucae verba xxvi: »hic »est calix nouum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur, « ob Graecae syntaxim orationis ad poculum Eucharisticum esse referenda, norunt omnes, qui graece norunt: proindeque Eucharistiam esse Sacrificium demonstrare.

Deinde: sic Tridentinum Concilium definisse legimus: (5) »si »quis dixerit Missae Sacrificium tantum esse laudis et gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in Cruce peracti, »non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti, neque pro »viviis et defunctis, pro peccatis, poenis, satisfactionibus, et aliis »necessitatibus offerri debere, anathema sit. «

Praeterea Patrum Traditio ita testatur. Etenim Cyrillus Hierosolymitanus
Ppp 2 ly

(3) Ep. lxxiii. ad Concl. (4) Serm. ii. de Sanctis. (5) Sess. xxii. Can. 3.

lymitanus (6) vocat hoc Sacrificium, *hostiam propitiacionis*. Augustinus inquit: (7) »pro valde bonis actiones gratiarum sunt; pro non »valde malis (loquitur de defunctis) propitiaciones sunt.« Leguntur similia in aliis Patribus.

Verum quod ad defunctos attinet, praeclarum extat testimonium in lib. II. Machab. cap. 4. nempe: »facta collatione (Iudas) duodecim »millia dragmas argenti missit Hierosolymam offerri pro peccatis mortuorum Sacrificium,« cer. Quo testimonio commendari Sacrificium pro mortuis oblatum, scribit Augustinus. (8) Cuius auctoritatem quanti Nouatores ipsi et hac super re faciant, fauste feliciterque nos experti sumus in colloquiis cum Nouatore quodam per mensem ferme habitis: quem modo catholicum, et agnoscunt, et mirantur, qui variis eum implicarum erroribus dolebant.

Adparet insuper praxis haec pro mortuis offerendi sacrificia ex Liturgiis Basiliana et Chrysostomiana; ex *dyptichis*, quae olim Sacrificiū tempore legebantur; atque ex illustribus exemplis Episcoporum ac Sacerdotum precantium ac offerentium in Constantini funere; Ambrosii sacrificantis pro anima fratris sui Satyri, aliorumque.

Tertiae demum propositionis prima pars abunde probatur ex Concilio Tridentini doctrina, ubi ait: (9) »Missas illas, in quibus solus Sacerdos sacramentaliter communicat, non propterea Sancta »Synodus vt priuatas et illicitas damnat, sed probat atque commendat; siquidem ille quoque Missae vere communes censi debent, »partim quod in eis populus spiritualiter communicet, partim quod »publico Ecclesiae ministro non pro se tantum, sed pro omnibus fidelibus, qui ad corpus Christi pertinent, celebrentur.«

Quoniam vero hanc Tridentini doctrinam sacrilege ille ridet, alia argumentatione firmanda illa est, ac propositio demonstranda. Hac nempe: si illicitae priuatae Missae forent, id esset, quia illis, vel Christi praeceptum violaretur; vel intrusa consuetudo Veterum institutis, ac traditionibus esset; vel profanaretur ministerium ecclesiasticum: hae enim sunt haereticorum praecipuae calumniae aduersus Tridentini, seu Ecclesiae doctrinam: atqui nulla harum rerum euincit illegitimas esse Missas priuatas.

Principio siquidem nullum in Scripturis inuenitur praeceptum, vt Sacerdotes publice tantum offerant. Deinde: vt fuit liberum fidelibus

(6) Catech. v.

(7) In Enchir. cap. xc.

(8) In lib. de Cura pro mortuis gerenda, cap. 1. (9) Sess. xxii. cap. 6.

bus ad communionem accedere, vel ab ea abstinere; ita liberum Sacerdotibus fuit semper publice, aut priuatim offerre; vt constat ex factis Marcelli Papae rem diuinam in domo Lucinae peragentis; aliorumque. Quae quidem facta etiam ostendunt in praeclaudatis Sacrificiis neminem, Sacerdotibus exceptis, communicasse.

Demum: quotiescumque offertur Deo verum perfectumque Sacrificium, quo ipsi debitus redditur cultus, quo celebratur Sanctorum memoria, quo pax, venia, requies, omniaque bona fidelibus vitis atque defunctis impetrantur, non profanatur certe, sed summo potius honore adficitur ministerium sacerdotale: quae omnia in Missae Sacrificio adinueniri ex dictis habetur.

Secunda propositionis pars traditur quoque a Patribus Tridentinis his verbis: (10) »ceremonias adhibuit pia mater Ecclesia, vt »mysticas benedictiones, lumina, thymiamata, vestes, aliaque »id genus multa, ex Apostolica disciplina et Traditione; quo et maiestas tanti Sacrificii commendaretur, et mentes fidelium per haec »visibilia religionis et pietatis signa, ad rerum altissimarum quae in »hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.«

Qui ergo sacras Missae ceremonias, ritusque quibus ad inuisibilia cognoscenda et amanda veluti manuducimur, insectantur, ii pietatem omnem et religionem abnegarunt: quaecumque enim, in huius Mysteriorum celebratione fiunt, vel Christi passionem in mentem reuocant, vel corporis mystici dispositionem allegorice denotant, vel deuotionem et reuerentiam, qua hoc Sacramento vtendum est, tropologicè significant, vt docet S. Thomas. (11)

CAPVT XII.

Nouatorum erroribus detectis, eorum argumentis fit satis.

Nullum e Christianis, qui Manichaeismo aut Berengariano errore non laborarit, ante XII. seculum negasse Eucharistiam esse verum nouae legis Sacrificium, indubitata nobis res est. Waldenses autem damnasse Ecclesiam Romanam, quod credat, Eucharistiam esse verum nouae legis Sacrificium, omnes ferme Recentiores haeretici contendunt: sed id fingunt illi gratis, vt inter Christianos seculi XII. erroris sui patronos inueniant; vti demonstrat Iuennus.

(10) Sess. xxii. cap. 5. (11) III. Part. q. lxxxiiii. art. 5.